

TÜRKİYE'DE YÜRÜTÜLMÜŞ OLAN ENGELLİ KADIN KONULU TEZLERİN İNCELENMESİ: BİBLİYOMETRİK ANALİZ

INVESTIGATING THE THESES ON WOMEN WITH DISABILITIES CONDUCTED IN TURKIYE: BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Burak Can Korkmaz¹

ÖZ

Bu çalışma kapsamında Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezler incelenmiştir. Araştırma kapsamında "engelli kadın" ifadesi için geçmişten günümüze kadar kullanılan tüm terimler herhangi bir tarih kısıtlaması olmaksızın YÖKTEZ veri tabanında taratılmıştır. Tekrarlayan ve konu ile ilişkili olmayan çalışmaların çıkarılması sonucu toplam 60 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin 14 farklı değişken açısından incelenmesi adına bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Tezlerin çoğunluğu (%83) yüksek lisans seviyesinde yürütülmüştür. 1999 yılında yazılmaya başlandığı tespit edilen bu tezlerde 2015 yılından itibaren büyük bir artış yaşandığı saptanmıştır. 60 tezin 53'ü 2015 yılından sonra yazılmıştır. Tezlerin büyük bir kısmında (%58) nitel inceleme yöntemi kullanılmıştır. Tezlerin yarısında katılımcılarla mülakat tercih edilmiştir. 36 farklı ilde tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Tezler en fazla hemşirelik konu alanında (%29.9) yapılmıştır. Tezlerin yarıya yakını (%48) Sağlık Bilimleri Enstitüsünde gerçekleştirilmiştir. Tezler en çok (%36) engelli kadınların mevcut sağlık durumu ve onlara sunulan sağlık hizmetlerine odaklanmıştır. Çalışmanın sonucunda son yıllarda engelli kadın konusuna daha fazla ilgi gösterilmeye başlandığı fakat engelli kadınların sağlık dışında kalan alanlardaki mevcut durumu üzerine daha fazla çalışılma yapılması ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Engelli Kadın, Bibliyometrik Analiz.

ABSTRACT

Within this study, theses on disabled women conducted in Türkiye were examined. For this aim, all terms used for the expression "disabled woman" from past to present were scanned in the YÖKTEZ database without any date restriction. A total of 60 theses were reached after excluding repetitive and unrelated studies. Bibliometric analysis was performed to examine these theses in terms of 14 different variables. The majority of theses (83%) were conducted at the master's level. These theses have experienced a significant increase since 2015. 53 of the 60 theses were written after 2015. The qualitative method was used in the majority of theses (58%). Interviews with participants were preferred in half of the theses. Thesis studies were conducted in 36 different provinces. They were conducted in nursing (29.9%). Almost half of the theses (48%) were conducted in the Health Sciences Institute. The theses mostly (36%) focused on the current health status of disabled women and the health services provided to them. Therefore, it was determined that there has been more interest in the issue of disabled women in recent years, but there is a need for more studies on the current status of disabled women in areas other than health.

Keywords: Disability, Women With Disabilities, Bibliometric Analysis.

¹ Ankara Üniversitesi, bc.korkmaz@outlook.com, ORCID ID: 0000-0002-7122-9289

1. GİRİŞ

Engellilik, bireyin günlük yaşam aktivitelerinin kısıtlanmasında ve dolayısıyla topluma katılımının güçleşmesinde rol oynayan fiziksel ve zihinsel zayıflıkları ifade etmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2007). Engelli bireylerin toplum tarafından dışlandığı ve görülmediği ifade edilmektedir. Bununla birlikte engelli kadınların toplum tarafından daha fazla göz ardı edildiği savunulmaktadır (Lin ve Yang, 2023, s. 647). Buradan hareketle engelli kadınların daha fazla dışlayıcı bir tutuma maruz kaldığı söylenebilir. Dünya genelinde ise yaklaşık 250 milyon engelli kadın bulunmaktadır (Anyango, Goicolea ve Namatovu, 2023, s. 2). Bu konuya ilişkin olarak Tewari (2021, s. 418) engelliliğin her zaman öteki olarak ele alındığını ifade etmektedir. Fakat daha da önemlisi engellilik çalışmalarında engelli kadınların bakış açısına nadiren başvurulduğu için toplumdaki soyutlanan bu grubun evlere hapsedildiğini vurgulamaktadır. Diğer taraftan kadınlara yönelik uygulanan cinsiyet ayrımcılığına engelli kadınların çok daha ağır bir şekilde maruz kaldığı iddia edilmektedir (Edis ve Keten, 2024, s. 46).

Kadınlar anne olma, eş olma ve meslek sahibi olma gibi çeşitli rollere sahiptir, fakat engelli olmaları durumunda bu rollerin getirdiği zorlukların daha fazla arttığı bildirilmektedir (Yanmaz, Bozkurt ve Cesur, 2022, s. 154). Bu durum kesişimsellik teorisi ile bağdaştırılabilir. Çünkü kesişimsellik teorisi bireylerin sosyal kimliklerinin birbirinden bağımsız olarak incelenemeyeceğini öne sürmektedir (Starosta vd., 2023, s. 138). Kesişimsellik teorisine göre engelli kadınların hem engelli hem de kadın olmalarının getirdiği kesişimsellik sonucunda kendilerine has daha kompleks sorunları bulunduğu iddia edilmektedir (Shakir, Saad ve

Umer, 2024, s. 161). Daha da ötesinde engelli kadınların toplumdaki en fazla marjinalleştirilen grup olduğu ileri sürülmektedir (Ghosh, Chakraborty ve Basu, 2022, s. 1). Dolayısıyla yalnızca engellilik veya kadın kategorisini araştırmayı hedefleyen çalışmaların engelli kadınların spesifik sorunlarına değinmekten uzak olduğu söylenebilir. Engelli kadınlara yönelik ayrı bir akademik literatürün gelişmesinin ve gelecek çalışmalara bu konuda yol gösterilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Engelli kadınlar çalışma yaşamında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Varshney, 2022, s. 156). Bu konuda Chowdhury vd. (2022, s. 28) engelli kadınların genellikle düşük ücretli işlerde çalışmalarının beklendiğini ve engelli erkekler ile engelli olmayan kadınlara nazaran daha az kazandıklarını ileri sürmektedir. Dahası engelli kadınların diğerlerine oranla istihdamda daha az yer aldığı tespit edilmiştir (Kim, Skinner ve Parish, 2020, s. 715). Medyada ise engelli kadınların temsiliyetinin oldukça düşük olduğu ve bu konudaki akademik çalışmaların da bu durumu görmezden geldiği bildirilmektedir (Wilde, 2022, s. 522). Engelli kadınların özellikle sağlık hizmetlerine erişim konusunda yaşadıkları güçlüklerle ilişkin olarak literatürde fikir birliği bulunmaktadır (Aguillard vd., 2022, s. 657; Andrews, Powell ve Ayers, 2021, s. 87; Wołowicz, Kocajko ve Ferenc, 2022, s. 386). Örneğin, dünya çapında engelli kadınların rahim ağzı kanseri taramasına erişimde önemli engellerle karşı karşıya kaldığı tespit edilmiştir (Kuper vd., 2024, s. 679). Hamile olan engelli kadınların ise sağlık çalışanlarının tutumları, iletişimsizlik ve bilgi eksikliği gibi sebeplerle sağlığa erişimde güçlük çektikleri bildirilmektedir (Heideveld-Gerritsen, 2021, s. 1). Giderek artan sayıda engelli kadının hamilelik süreci yaşamaya başladığı göz önüne

alındığında (Alhusen vd., 2021, s. 1), engelli kadınların doğum öncesi ve sonrası yaşantılarına ilişkin araştırmaların kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Engelliler ve kadınlar açısından şiddet ve istismar gibi sorun durumları mevcut olmakla birlikte engelli kadınların bu sorunlar açısından daha fazla risk altında bulunduğu iddia edilmektedir (Al-Saaidi, 2022, s. 5570; Beckwith ve Drake, 2024, s. 425). Öyle ki engelli kadınların, engelli olmayan kadınlar ile engelli erkeklere nazaran iki kat daha fazla şiddete uğrama ihtimali mevcuttur (Anyango vd, 2023, s. 1; Goulden vd., 2023, s. 1). Bütün hepsi göz önüne alındığında engelli kadınların çok çeşitli sorunlar yaşadıkları ve bu konular özelinde yapılacak araştırmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Tez çalışmaları araştırılan konuya ilişkin olarak kapsamlı bilgi sağlaması yönüyle akademik çalışmalar açısından kritik bir öneme sahiptir (Özkoç ve Çağlayan, 2023, s. 108). Sistematik bir şekilde üretilen bilimsel bilgi için tezlere ihtiyaç duyulmaktadır (Haydaroğlu, 2022, s. 364). Türkiye'de engelli kadın konulu çeşitli tez çalışmaları mevcuttur. Fakat Türkiye'deki engelli kadın konulu mevcut tezlerin özelliklerine dair herhangi bir çalışma olmaması hangi gruplar ile nasıl çalışıldığının ortaya konulması ihtiyacını gözler önüne sermektedir. Engelli kadınların deneyimlerine ilişkin tek bir engel türünün seçilmesi gelecek çalışmalar açısından arzu edilse dahi mevcut çalışmaların özellikleri konusunda herhangi bir bilgi sahibi olmayan araştırmacıların tekrarlayan çalışmalar yapma riski ile literatürdeki boşluğu göz ardı etme ihtimali mevcuttur. Dolayısıyla bu çalışmanın sağlayacağı çıkarımlar gelecek çalışmalara bir yol haritası çizmesi açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen araştırma sorusu şu şekilde oluşturulmuştur: "Türkiye'de

gerçekleştirilmiş olan engelli kadın konulu tezler bazı değişkenler açısından incelendiğinde ortaya çıkan sayısal sonuçların dağılımı nasıldır?". Bu çalışma için alt araştırma soruları ise aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

- Engelli kadın konulu tezlerin tez türüne göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin yazıldığı dile göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin kullanılan inceleme yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin kullanılan ölçme aracına göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin kullanılan örnekleme yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin kullanılan örneklem grubuna göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin kullanılan örneklem sayısına göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin yürütüldüğü illere göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin konu alanına göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin amacına göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- Engelli kadın konulu tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?

Bu çalışma kapsamında Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezler incelenmiştir. Bu tezlerin, engelli kadınların mevcut durumunu açıklayan güncel literatür göz önünde bulundurularak konuya ilişkin araştırma

eksikliği bulunan alanların tespit edilmesi adına değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'deki engelli kadın konulu tezlerin mevcut niceliksel durumu hakkında bilgi sunulması sağlanacaktır.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Bu çalışma ile Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tez çalışmalarının tespit edilerek değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de lisansüstü tezlerin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından sistematik bir şekilde yayımlandığı platform olan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezinde bulunan tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Engelli kadın konusuna ilişkin olduğu tespit edilerek çalışmaya dahil edilen tezlerin 14 farklı değişkene göre bibliyometrik analiz tekniğiyle incelenmesi sağlanmıştır.

Bibliyometrik analiz tekniği ile akademik yayınların ortaya koymuş olduğu araştırma eğilimlerinin anlaşılması amaçlanmaktadır (Alsharif vd., 2020, s. 2949). Bu teknik ile yazılı yayınlar için mevcut nicel özelliklere ulaşılması sağlanır (Ellegaard ve Wallin, 2015, s. 1810). Bibliyometrik analiz sayesinde akademisyenlerin alanda bulunan boşluğu görmesi, özgün araştırma fikirlerine ulaşması ve alana yapacakları katkıya ilişkin doğru bir konumlandırma stratejisi uygulamaları mümkün hale gelir (Donthu vd., 2021, s. 285). Dolayısıyla belirli bir araştırma alanında bulunan geniş bir akademik literatürün özelliklerine ilişkin üst düzey içgörüler elde etmenin etkili bir yolu olarak bibliyometrik analiz tekniği kullanılmaktadır (Hou vd., 2021, s. 2).

2.2 Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu 28.10.2024 tarihinde ulusal tez merkezinde bulunan engelli kadın konulu 60 tez oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü 28.10.2024 tarihinde YÖKTEZ veri tabanında bulunan tezlerin dahil edilmesinde herhangi bir tarih kısıtlamasına gidilmemiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturan engelli kadın konulu tezler için herhangi bir tarih sınırlaması yapılmadığı da göz önüne alındığında araştırma grubuna eksiksiz bir şekilde ulaşılabilmesi adına "engelli kadın" ifadesine eş anlamlı olarak kullanılmış olma ihtimali bulunan eski tabirleri içinde barındıran tezlerin de bu çalışmaya dahil edilmesi sağlanmıştır. Tarihin farklı dönemlerinde "engel" ifadesi yerine yanlış bir şekilde "yetersiz", "sakat" veya "hasta" gibi ifadelerin kullanıldığı görülmektedir (Karataş, 2020, s. 65). Türkiye'de ise 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı kanun kapsamında o güne kadar kullanılmış olan "özürlülük" ve "sakatlık" gibi kavramların tümünün yerine "engellilik" ifadesinin kullanılmasına karar verilmiştir (Mülayim ve Azsöz, 2020, s. 360). Dolayısıyla 2005 yılından itibaren "engelli kadın" ifadesinin daha yaygın bir şekilde kullanıldığı düşünülebilir. Bununla birlikte 2005 yılına kadar "özürlülük" ve "sakatlık" gibi tabirlerin "engellilik" ifadesi ile eş anlamlı olacak şekilde kullanılmış olması olasıdır. Dolayısıyla araştırma grubunun tespit edilmesinde engellilik ifadesine eş anlamlı olarak kullanılabilecek kelimeler de dahil edilmiştir. Ayrıca Türkiye'de kadın ifadesi yerine bayan ifadesinin daha kibar bir söylem

olduğu iddia edilerek az da olsa kullanımı mevcuttur (Özdemir, 2023, s. 24). Bununla birlikte Türkiye’de toplumsal cinsiyet rollerinin vurgulandığı birçok çalışmada (Ekrem, Bozkurt ve Daşkan, 2023, s. 238; Ören ve Ertem, 2022, s. 669) “engelli anne” tabirinin kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Tez çalışmaları incelendiğinde “bayan” ve “anne” ifadeleri dışında “kadın” ifadesine eş anlamlı olarak tez çalışmasının isminde kullanılabilecek herhangi bir kelime tespit edilmemiştir. Kadınlar için vurgulanan hamile olma ve eş olma gibi Türkiye’deki farklı toplumsal cinsiyet rollerinin ise (Duran, Gürsoy ve Kumcağız, 2022, s. 37) engellilik konusunu içeren tezlerde “kadın”, “bayan” ve “anne” ifadeleri içerisinde ele alındığı görülmektedir. Bütün hepsi göz önüne alındığında “engelli” ve “kadın” ifadeleri yerine kullanılabilecek farklı ifadeleri barındıran tüm tez çalışmalarının bu araştırma kapsamına alınması sağlanmıştır. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında engelli kadın konulu 60 teze ilişkin veri toplanmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışma kapsamında YÖKTEZ veri tabanı içerisinde bulunan tezler incelenmiştir. Verilerin doğru bir şekilde toplanabilmesi adına literatür taraması gerçekleştirilerek engelli kadın konusunu içerisinde barındırabilecek terimler belirlenmiştir. Başlığında “engelli kadın” ifadesi geçen kaynaklar taranmış olup yapılan literatür incelemesinin ardından "engel" ifadesi için "özür" ve "sakat" terimlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. "Kadın" ifadesinin ise az da olsa "bayan" ve "anne" kelimeleri ile tezlerde kullanıldığı görülmüştür. YÖKTEZ veri tabanında engel ve engeli belirtmek için kullanılan ifadeler ile kadın ve kadını belirtmek için kullanılan ifadeler birbirleri arasında kombinasyonlanarak taratılmıştır. Gelişmiş tarama içerisinde taratılan her bir

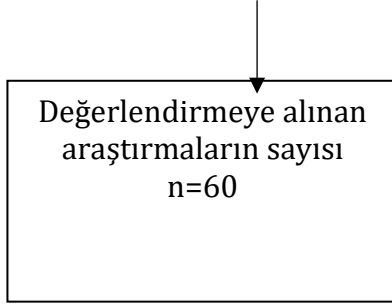
kombinasyondaki ikilinin tez adlarında "sadece yazılan şekilde" seçeneği ile değil de "içinde geçsin" seçeneğiyle taratılması sağlanmıştır. Bu sayede örneğin "engel" ve "kadın" kombinasyonlarında "engelli kadın", "engelli kadınlar", "engeli bulunan kadınlar" gibi farklı kombinasyonlara ulaşılması sağlanmıştır.

İsminde "engel" ve "kadın" bulunan 184, "engel" ve "bayan" bulunan 3, "engel" ve "anne" bulunan 178, "sakat" ve "kadın" bulunan 4, "sakat" ve "bayan" bulunan 4, "sakat" ve "anne" bulunan 1, "özür" ve "kadın" bulunan 5, "özür" ve "bayan" bulunan 0, "özür" ve "anne" bulunan 19 tez çalışması olmak üzere toplam 398 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Tezlerin özet kısımları ile içerikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olup doğrudan engelli kadın konusunda gerçekleştirilen 63 tez olduğu tespit edilmiştir. Tekrar eden 3 tez çalışmadan çıkarılmıştır. Sonuç olarak bu çalışma için 60 tez incelenmiştir. Tezlerin değerlendirme süreci Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tezlerin Değerlendirme Süreci

YÖKTEZ veri tabanı aracılığıyla belirlenen çalışmaların sayısı n=398	Engelli kadın konusunda olmadığı için dahil edilmeyen araştırmaların sayısı n=335
Engelli kadın konusunda olduğu tespit edilen araştırmaların sayısı n=63	Tekrarlandığı için dahil edilmeyen araştırmaların sayısı n=3

Yapılan taramanın ardından birden fazla kez ulaşılan tezler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Sonucunda Birden Fazla Kez Ulaşılan Tezler

Tez Adı
1- <i>Engelli kadınların annelik deneyimlerinin toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilmesi</i>
2- <i>Görme engelli kadınların anne olmak ile ilgili algıları: Bir metafor analizi</i>
3- <i>Feminist sosyal hizmet perspektifinden fiziksel engelli kadınların annelik deneyimleri</i>

Tezlerin değerlendirilmesi için değişkenlerin belirlenmesi noktasında engelli kadın konusuna yönelik kapsamlı bir şekilde literatür taraması yapılmış olup ardından benzer konulara ait bibliyometrik çalışmalar incelenmiştir (Aksöz ve Yücel, 2020; Çilkaya ve Eraslan, 2023; Demir ve Gedik, 2022; Kızılcık, 2022). Bu literatür taramasının ardından değişkenlerin sayısı, ifadesi ve konu ile ilgisi yönünden değerlendirilmesi adına bu alanda çalışması

bulunan bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Tezlerin onam formu bilgisine ilişkin kullanılması düşünülen değişkenin yüz yüze yapılan değerlendirmede uzman görüşü doğrultusunda çalışmadan çıkarılması sağlanmıştır. Sonuç olarak 14 farklı değişken belirlenmiştir. Bu değişkenler tezin türü, yılı, dili, kullandığı yöntem, ölçme aracı, örneklem yöntemi, örneklem grubu, örneklem sayısı, amacı, konu alanı, gerçekleştiği şehir, hazırlandığı üniversite, enstitü ve anabilim dalıdır.

Bu çalışma için verilerin sistematik bir şekilde toplanarak analiz edilmesi adına iki farklı form oluşturulması sağlanmıştır. İlk form kapsamında her bir tezin ismi, bir harf ve sayıyı içeren kod ile eşleştirilmiştir. Bu eşleştirilen kodlar ikinci formda araştırmanın incelemeyi amaçladığı değişkenlerin altına yerleştirilerek her bir tez ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Her bir değişken için ikinci formda değişkenlerin altına yerleştirilen kodların sayısı ile dağılımları incelenmiş olup değişkenlere ait verilere ulaşılması sağlanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen tezler ile ilgili verilerin Excel programına girilerek bibliyometrik analiz kapsamında bulguların ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Daha önce karar verilmiş olan kıstaslar göz önünde bulundurularak veriler grafik ve tablolar halinde görselleştirilerek sunulmuştur. Ulaşılan bulgular mevcut literatüre göre yorumlanarak tartışılmıştır.

3. BULGULAR

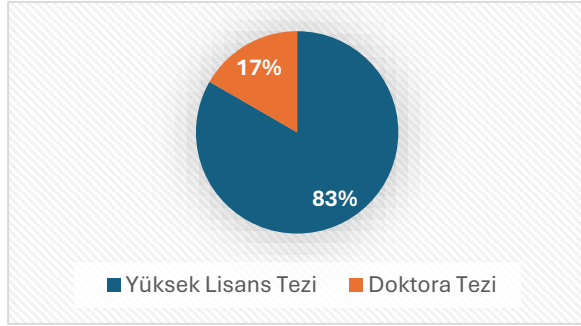
Araştırma kapsamında ulusal tez merkezi veri tabanında 60 teze ulaşılmıştır. 14 farklı

değişken açısından engelli kadın konulu tezlerin incelenmesi sağlanmıştır.

3.1. Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Araştırmaların tez türüne göre dağılımına bakıldığında %83 ile en fazla yüksek lisans tezinin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Engelli kadın konulu tezler büyük oranda yüksek lisans düzeyinde yürütülmüştür. Doktora tezleri ise oldukça sınırlı sayıda kalmıştır. Tez türüne göre dağılım Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı (N = 60)

3. 2. Yıllara Göre Tez Sayısı Dağılımı

Türkiye’de spesifik olarak engelli kadın konulu tezlerin ilk olarak 1999 yılında yazılmaya başlandığı görülmektedir. 2015 yılından önce 7 tez çalışmasının yürütüldüğü geriye kalan 53 tezin ise 2015 sonrasında gerçekleştirildiği saptanmıştır. Dolayısıyla son 10 yılda engelli kadın konulu çalışmalarda eskiye nazaran büyük bir artış yaşandığı göze çarpmaktadır. En fazla tez çalışması 11 tez ile 2019 ve 2023 yıllarında gerçekleştirilmiştir. İkinci sırada 9 tez çalışması ile 2021 yılı gelmektedir. Tablo 2’de engelli kadın konulu tezlerin sayısının yıllara göre dağılımı gösterilmiştir.

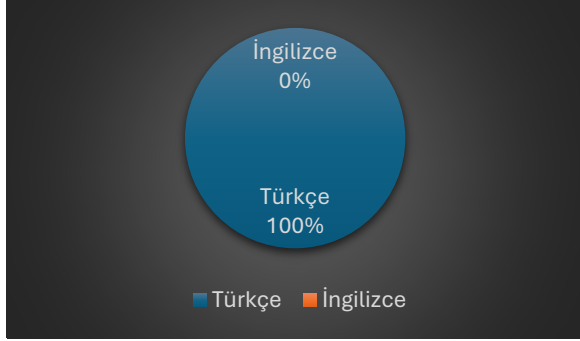
Tablo 2: Yıllara Göre Tez Sayısı Dağılımı (N = 60)

Yıl	n	%
2024	5	8.3
2023	11	18.3
2022	4	6.6
2021	9	14.9
2020	3	4.9
2019	11	18.3
2018	1	1.6
2017	5	8.3
2016	4	6.6
2014	1	1.6
2013	1	1.6
2012	1	1.6
2010	1	1.6
2007	1	1.6
2001	1	1.6
1999	1	1.6

3. 3. Tezlerin Dillere Göre Dağılımı

Türkiye’de engelli kadın konulu tezlerin tamamı Türkçe dilinde gerçekleştirilmiştir. Türkiye’deki lisansüstü programların çoğunluğunun eğitim dilinin Türkçe olmasının engelli kadın konulu tezlerin dilinin Türkçe olarak tercih edilmesinde etkili olduğu düşünülebilir. Şekil 3’te engelli kadın konulu tezlerin dillere göre dağılımı gösterilmiştir.

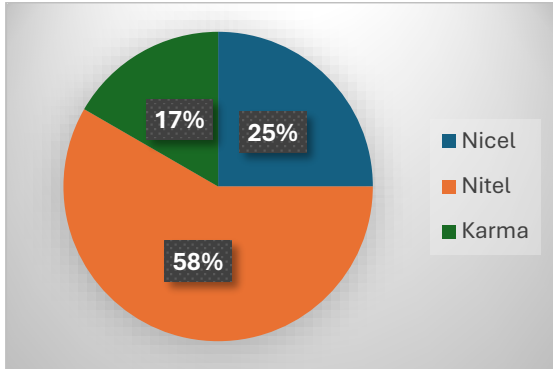
Şekil 3. Tezlerin Dillere Göre Dağılımı (N = 60)

3.4. Tezlerin Kullanılan İnceleme Yöntemine Göre Dağılımı

Türkiye'de engelli kadın konulu tezlerde en fazla tercih edilen araştırma yöntemi nitel (35 adet) olarak belirlenmiştir. İkinci sırada nicel (15 adet) gelmektedir. Son olarak ise karma yöntem (10 adet) kullanılmaktadır. Şekil 4'te tezlerin kullanılan inceleme yöntemine göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 4. Tezlerin Kullanılan İnceleme Yöntemine Göre Dağılımı (N = 60)

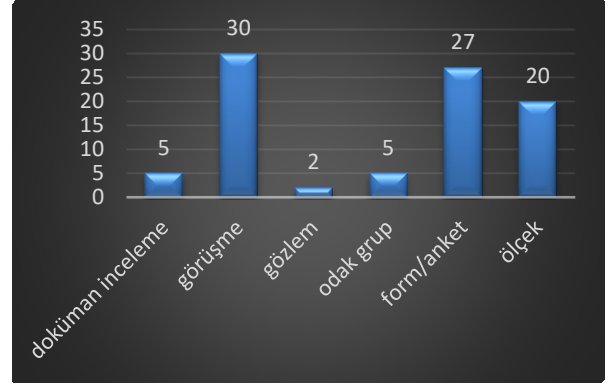

3.5. Tezlerin Ölçme Araçlarına Göre Dağılımı

Türkiye'de engelli kadın konulu tezlerde en fazla kullanılan ölçme aracı (30 adet) görüşmedir. İkinci sırada (27 adet) form/anket gelmektedir. Üçüncü sırada ise (20 adet) ölçek bulunmaktadır. Tezlerin çoğunda birden fazla ölçme aracı kullanıldığı tespit edilmiştir. En az

gözlemin kullanıldığı belirlenmiştir. Şekil 5'te tezlerin kullanılan ölçme aracına göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 5. Tezlerin Ölçme Araçlarına Göre Dağılımı (N = 89)

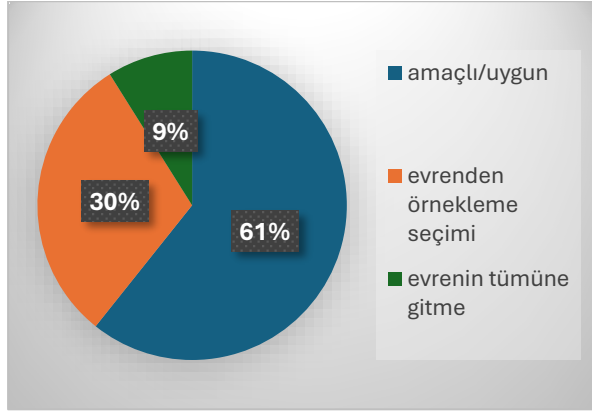

3.6. Tezlerin Örneklem Yöntemine Göre Dağılımı

Türkiye'de yürütülmüş engelli kadın konulu tezler içerisinde 56 çalışma için örneklem seçimi gerçekleştirilmiştir. Kalan 4 çalışma derleme ve teorik çerçevede kaldığı için herhangi bir örneklem yöntemi, araştırma grubu ve örneklem sayısından söz edilemez. Dolayısıyla bu araştırma kapsamında incelenen sıradaki üç değişkenin (örneklem yöntemi, örneklem grubu ve örneklem sayısı) 56 çalışma üzerinden incelenmesi sağlanmıştır.

Türkiye'de engelli kadın konulu tezlerin en fazla kullandığı örneklem yöntemi (%61) amaçlı/uygun örneklemedir. İkinci sırada evrenden örneklem seçimi (%30) gelmektedir. En az ise evrenin tümüne gitme (%9) tercih edilmektedir. Şekil 6'da tezlerin örneklem yöntemlerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 6. Tezlerin Örneklem Yöntemine Göre Dağılımı (N = 56)

3.7. Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezlerde en fazla araştırılan örneklem grubu (%28.6) fiziksel engelli kadınlardır. İkinci sırada engelli anneler (%12.5), görme engelli kadınlar (%12.5) ve ortopedik engelli kadınlar (%12.5) gelmektedir. En az çalışma ise birer tane tez ile engelli kadın sporcular ve evli engelli kadınlar grubuyla gerçekleştirilmiştir. 11 farklı engelli kadın grubuyla tez çalışması yürütüldüğü tespit edilmiştir. Tablo 3'te tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı (N = 56)

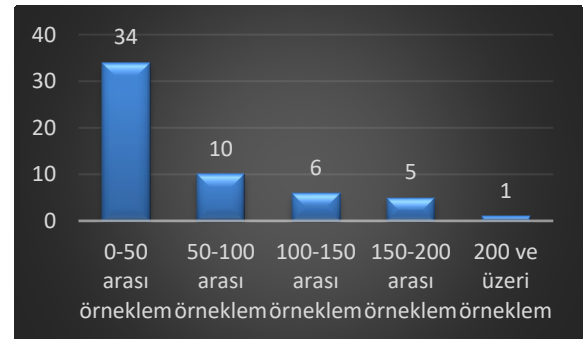
Örneklem Grubu	f	%
Fiziksel engelli kadınlar	16	28.6
Engelli anneler	7	12.5
Görme engelli kadınlar	7	12.5
Ortopedik Engelli Kadınlar	6	10.7
İşitme engelli kadınlar	5	8.9
	2	3.5
	2	3.5

Zihinsel engelli kadınlar	2	3.5
Engelli hamile kadınlar	1	1.8
Engelli kadın çalışanlar	1	1.8
Sağlık çalışanları		
Engelli kadın sporcular		
Evli engelli kadınlar		

3.8. Tezlerin Örneklem Sayısına Göre Dağılımı

Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan engelli kadın konulu tezlerin çoğunluğunun (34 adet) 0-50 arası örneklem büyüklüğünü tercih ettiği görülmektedir. İkinci sırada (10 adet) 50-100 arası örneklem büyüklüğü gelmektedir. En az tercih edilen örneklem büyüklüğü ise 200 ve üzeri olarak belirlenmiştir. Şekil 7'de tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 7. Tezlerin Örneklem Sayısına Göre Dağılımı (N = 56)

3.9. Tez Araştırmalarının Yürütüldüğü İllere Göre Dağılımı

Türkiye'de yürütülmüş engelli kadın konulu tezlerin 10'unda tez çalışmasının birden fazla ilde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Engelli kadın konulu tezler 36 farklı ilde gerçekleştirilmiştir. En fazla tez (12 adet) Ankara ilinde gerçekleşmiş olup ikinci sırada İstanbul (11 adet) gelmektedir. Üçüncü sırada ise İzmir (4 adet) bulunmaktadır. Tablo 4'te tezlerin illere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4. Tezlerin İllere Göre Dağılımı (N = 76)

İl	f	%
Ankara	12	19.9
İstanbul	11	18.3
İzmir	4	6.6
Aydın	3	4.9
Eskişehir	3	4.9
Mersin	3	4.9
Sivas	3	4.9
Batman	2	3.3
Denizli	2	3.3
Diyarbakır	2	3.3
Malatya	2	3.3
Manisa	2	3.3
Samsun	2	3.3
Şanlıurfa	2	3.3
Zonguldak	2	3.3
Adana	1	1.6

Aksaray	1	1.6
Alanya	1	1.6
Bartın	1	1.6
Bayburt	1	1.6
Bilecik	1	1.6
Bursa	1	1.6
Çorum	1	1.6
Erzurum	1	1.6
Giresun	1	1.6
Isparta	1	1.6
Kahramanmaraş	1	1.6
Kayseri	1	1.6
Kırıkkale	1	1.6
Kocaeli	1	1.6
Konya	1	1.6
Muş	1	1.6
Nevşehir	1	1.6
Sakarya	1	1.6
Tekirdağ	1	1.6
Yalova	1	1.6

Açıklama: 10 adet tez çalışması birden fazla ilde yürütülmüştür.

3.10. Tez Araştırmalarının Yürütüldüğü İllere Göre Dağılımı

Türkiye'de engelli kadın konulu tezlerin en fazla araştırdığı konu alanı 18 tez ile hemşirelik olarak tespit edilmiştir. İkinci sırada 10 tez ile

sosyal hizmet, üçüncü sırada ise 7 tez ile sosyoloji gelmektedir. 17 farklı konu alanında engelli kadın konulu tez yürütülmüştür. Tablo 5'te tezlerin konu alanlarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 5. Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı (N = 60)

Konu Alanı	f	%
Hemşirelik	18	29.9
Sosyal Hizmet	10	16.6
Sosyoloji	7	11.6
Spor	5	8.3
Ebelik	4	6.6
Tıp	3	4.9
Ekonomi	2	3.3
Psikoloji	2	3.3
Sağlık eğitimi	2	3.3
Din	1	1.6
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon	1	1.6
Giyim Endüstrisi	1	1.6
Hukuk	1	1.6
İşletme	1	1.6
Kamu Yönetimi	1	1.6
Radyo Televizyon	1	1.6

3.11. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye'de engelli kadın konulu tezlerin yürütüldüğü toplam 32 üniversite olduğu saptanmıştır. En fazla tez çalışması 6 adet tez ile Hacettepe Üniversitesi olmuştur. İkinci sırada 5 adet tez ile Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, üçüncü sırada ise 4 adet tez ile İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa yer almaktadır. Engelli kadın konusuna ilişkin tez çalışması yürütülen üniversitelerin çoğunda yalnızca 1 adet tez çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu durum birçok farklı üniversitede engelli kadın konusuna ilişkin çalışmanın bulunduğu fakat bunun çok sınırlı sayıda kaldığını göstermektedir. Tablo 6'da engelli kadın konulu tezlerin yürütüldüğü üniversitelerin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (N = 60)

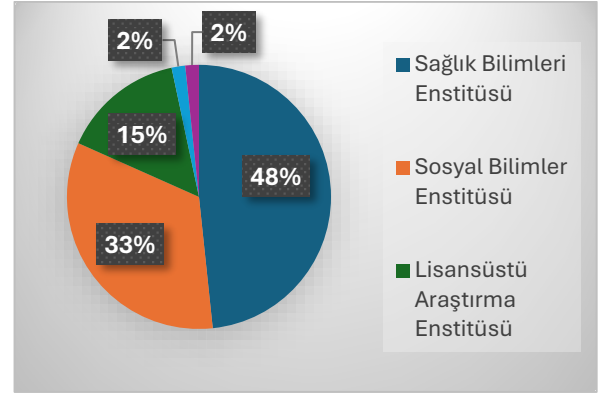
Üniversite	f	%
Hacettepe Üniversitesi	6	9.9
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	5	8.3
İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa	4	6.6
Harran Üniversitesi	3	4.9
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	3	4.9
Mersin Üniversitesi	2	3.3
Ankara Üniversitesi	2	3.3
Ege Üniversitesi	2	3.3
İnönü Üniversitesi	2	3.3
İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	3.3
İstanbul Üniversitesi	2	3.3
Sakarya Üniversitesi	2	3.3

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2	3.3
Süleyman Demiralp Üniversitesi	1	1.6
Yalova Üniversitesi	1	1.6
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	1.6
Anadolu Üniversitesi	1	1.6
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	1.6
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	1.6
Batman Üniversitesi	1	1.6
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1.6
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1.6
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1.6
Düzce Üniversitesi	1	1.6
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	1.6
Giresun Üniversitesi	1	1.6
Kırıkkale Üniversitesi	1	1.6
Kocaeli Üniversitesi	1	1.6
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	1.6
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1.6
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	1.6
Selçuk Üniversitesi	1	1.6
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	1	1.6

3.12. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan engelli kadın konulu tezlerin yarısına yakınının 29 tez ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünde yürütüldüğü belirlenmiştir. İkinci sırada 20 adet tez ile Sosyal Bilimler Enstitüsü, üçüncü sırada ise 9 adet tez ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü gelmektedir. Bu konuda en az tez çalışması ise 1'er adet tez ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile Güzel Sanatlar Enstitüsünde gerçekleştirilmiştir. Şekil 8'de engelli kadın konulu tezlerin enstitülere göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 8. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı
(N = 60)

3.13. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezlerin 18 farklı ana bilim dalında gerçekleştirilmiş olduğu tespit edilmiştir. En fazla tez çalışması 21 tez ile hemşirelik ana bilim dalında yürütülmüştür. İkinci sırada 9 tez ile sosyal hizmet ana bilim dalı gelmektedir. Üçüncü sırada ise 7 tez ile ebellek ana bilim dalı bulunmaktadır. Tablo 7'de engelli kadın konulu tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 7. Tezlerin Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı (N = 60)

Ana Bilim Dalı	f	%
----------------	---	---

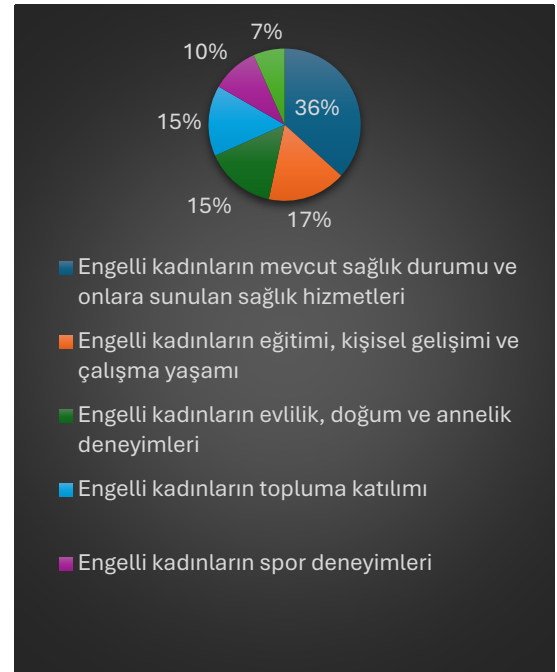
Hemşirelik	21	34.9
Sosyal Hizmet	9	14.9
Ebelik	7	11.6
Sosyoloji	6	9.9
Kadın Araştırmaları	3	4.9
Antrenörlük Eğitimi	2	3.3
Beden Eğitimi ve Spor	1	1.6
Felsefe ve Din Bilimleri	1	1.6
İktisat	1	1.6
İletişim Bilimleri	1	1.6
İşletme	1	1.6
Kadın ve Aile Araştırmaları	1	1.6
Kamu Yönetimi	1	1.6
Kardiyopulmoner Fizyoterapi	1	1.6
Özel Eğitim	1	1.6
Rekreasyon	1	1.6
Tekstil	1	1.6
Uluslararası İlişkiler	1	1.6
	1	1.6

3.14. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan engelli kadın konulu tezlerin en fazla (%36) engelli kadınların mevcut sağlık durumunu ve onlara sunulan sağlık hizmetlerini ortaya koymak amacıyla yürütüldüğü saptanmıştır. İkinci sırada

(%17) engelli kadınların eğitimi, kişisel gelişimi ve çalışma yaşamı gelmektedir. Üçüncü sırada ise (%15) hem engelli kadınların evlilik, doğum ve annelik deneyimleri hem de (%15) engelli kadınların topluma katılımı bulunmaktadır. En az üzerinde durulan amaç ise (%7) engelli kadınların psikolojik özelliklerinin tespit edilmesidir. Şekil 9'da engelli kadın konulu tezlerin amaçlarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Şekil 9. Tezlerin Amacına Göre Dağılımı (N = 60)

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında Türkiye'de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tez çalışmalarına ilişkin niceliksel bulgular elde edilmiştir. Bu bağlamda ulaşılan bulgulara bakıldığında tez çalışmalarının büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyindeki araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği bulunmuştur. Doktora tez çalışmaları ise oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Dolayısıyla doktora düzeyindeki araştırmacıların engelli kadın konusunu doktora tezinde kullanmaya olan ilgisinin yüksek lisans düzeyi

araştırmacılara nazaran daha düşük olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerine nazaran çok daha kapsamlı ve uzun bir çalışmayı içeren doktora tezlerinin artırılması önemli görülmektedir. Çünkü engelli kadın konusunda kesişimsellik teorisinin önerdiği üzere engelli ve kadın olma gibi farklı kategorilerin birleşiminin getirdiği sorun durumları daha kompleks ve büyüktür (Shakir vd., 2024). Ayrıca engelli kadınların sorunlarının çalışma yaşamı (Varshney, 2022, s. 156), sağlık durumları (Aguillard vd., 2022, s. 657) ve şiddet mağduriyetleri (Al-Saaidi, 2022, s. 5570) olmak üzere çeşitlilik arz etmesi sebebiyle kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Doktora düzeyindeki araştırmacıların engelli kadın konusuna olan ilgisinin artırılması önemli görülmektedir.

Türkiye’de yürütülmüş olan engelli kadın konulu tezlerin başlangıcı 1999 yılına dayanmaktadır. Fakat günümüze kadar gerçekleştirilen 60 tezin 53’ünün 2015 yılından sonra yürütüldüğü görülmektedir. Bu artan sayıdaki tez çalışmasının engelli kadın literatüründeki boşluklara yönlendirilmesi önemli görülmektedir. Engelli kadın konulu tezlerin amaçlarına bakıldığında en fazla tezin engelli kadınların mevcut sağlık durumu ve onlara sunulan sağlık hizmetleri üzerine odaklandığı saptanmıştır. Diğer taraftan engelli kadınların çalışma yaşamı (Kim vd., 2020, s. 715) ve şiddet deneyimleri (Anyango., vd. 2023, s. 1) gibi literatürde belirtilen sorun durumlarına ilişkin çalışmalar sınırlı düzeyde kalmıştır. Bundan sonraki çalışmaların engelli kadınların çalışma yaşamına ve şiddet deneyimlerine yoğunlaşmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de gerçekleştirilmiş olan engelli kadın konulu tezlerin tamamı Türkçe dilinde gerçekleştirilmiştir. Yabancı literatür için Türk

kültürüne özgü çalışmalar noktasında bilgi akışı sağlama açısından yabancı dilde çalışmaların artırılması faydalı olabilir. Engelli kadın konulu tezlerden türetilen akademik çalışmaların yabancı dilde gerçekleştirilmesi çalışmanın uluslararası anlamda ulaşılabilirliğini artırabilir. Tezlerin çoğunluğu nitel inceleme yöntemini tercih etmiştir. Ölçme aracı olarak en fazla görüşme kullanılmıştır. Bu noktada kesişimsellik çerçevesinde kendilerine özgü deneyimlerine ulaşmak isteyen engelli kadın konulu tez çalışmaları açısından nitel çalışmaların ve mülakat yönteminin araştırmacıların daha fazla ilgisini çektiği görülmektedir.

Tezlerde en fazla amaçlı/uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Örneklem büyüklüğü çoğunlukla 0-50 arası örneklemden oluşmaktadır. En fazla örneklem alınan grup fiziksel engelli kadınlardır. Evli engelli kadınlar ve engelli kadın sporcuların ise yalnızca birer tez çalışmasında ele alındığı görülmektedir. Gelecek çalışmalar engelli kadınların evlilik deneyimleri ve spora katılımlarını inceleyebilir. Bunun yanı sıra spesifik olarak görme engelli kadınları 7 adet tez, ortopedik engelli kadınları 7 adet tez, işitme engelli kadınları 6 adet tez ve zihinsel engelli kadınları 5 adet tez örneklem olarak seçmiştir. Engelli kadınlara yönelik çalışmalarda engellilik türlerinin ayrı ayrı ele alınması önerilmektedir (Ledingham, Wright ve Mitra, 2022, s. 900). Dolayısıyla spesifik olarak görme, işitme, ortopedik ve zihinsel engel türlerinin dışındaki diğer engel türlerine özgü çalışmaların da artırılması faydalı olabilir.

Engelli kadın konulu tezlerin 34 farklı ile yayılmış olması önemlidir. Fakat tezlerin çoğu Ankara ve İstanbul illerinde gerçekleştirilmiş olup diğer illerde bu konuda sınırlı sayıda tez çalışması yürütülmüştür. 21 ilde yalnızca 1 tez çalışması yürütülmüş olması Türkiye’deki

engelli kadınlara ilişkin bulguların büyük şehirler dışındaki illere genellenmesini güçleştirmektedir. Dolayısıyla Ankara ve İstanbul dışındaki illerde engelli kadın konulu daha fazla tez çalışmasının yürütülmesi faydalı olabilir. Küçük şehirlerde engelli bireylere ulaşım ya da engelli bireylerin araştırmalara katılmalarını sağlamak zor olabilir. Bu nedenle araştırmalar genelde büyük şehirlerde yürütülüyor olabilir. Küçük şehirlerde çalışma yürütecek araştırmacıların engelli kadınlara ulaşması konusunda yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının destek sağlaması faydalı olabilir. Bu şehirlerde yürütülecek olan proje ve araştırmalara yapılacak yatırım arttıkça küçük şehirlerde engelli kadın konulu tez çalışmalarının sayısında artış yaşanabilir.

Engelli kadın konulu tezler 6 adet olmak üzere en fazla Hacettepe Üniversitesinde yürütülmüştür. Ayrıca 18 tez ile en fazla hemşirelik konu alanında gerçekleştirilmiştir. İkinci sıradaki konu alanı ise 10 tez ile sosyal hizmettir. Dolayısıyla doğrudan sağlık alanına ilişkin konu alanlarının tercih edildiği görülmektedir. Paralel olarak en fazla tez 29 adet ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünde gerçekleştirilmiştir. Ana bilim dallarına

bakıldığında ise en fazla tez çalışmasının yürütüldüğü ilk üç ana bilim dalı 21 adet ile hemşirelik, 9 adet ile sosyal hizmet ve 7 adet ile ebeliktir. Engelli kadınların topluma aktif katılımı ve çalışma yaşamında ilerlemesi açısından eğitimin önemli olduğu düşünülebilir. Fakat engelli kadın konulu Eğitim Bilimleri Enstitüsünde gerçekleştirilen tezlerin sayısı yalnızca 1 adettir. Engelli kadınların sorunlarının çeşitli olmasına rağmen Türkiye'de yürütülen tezlerin sağlık alanına yoğunlaşması diğer konu alanlarının göz ardı edilmesi anlamına gelebilir. Diğer taraftan engelli ve kadın kesişimi daha çok sosyal ve sağlık bilimlerinin ilgi alanına girdiği için bu bulgular şaşırtıcı değildir. Fakat yine de farklı alanlardan araştırmacıların getireceği çeşitli bakış açıları sayesinde engelli kadın literatürünün zenginleşmesi sağlanabilir. Dolayısıyla engelli kadınların eğitim, çalışma ve şiddet mağduriyeti gibi farklı yaşantılarına odaklanan daha fazla çalışmanın yürütülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın sonucunda son yıllarda engelli kadın konusuna daha fazla ilgi gösterilmeye başlandığı fakat engelli kadınların sağlık dışında kalan alanlardaki mevcut durumu üzerine daha fazla çalışılma yapılması ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

Abacık, G. C. (2019). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi bağlamında trafikte engelli kadın sürücü olmak: Isparta örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Aguillard, K., Hughes, R., Gemeinhardt, G. L., Schick, V., & McCurdy, S. (2022). "They Didn't Ask." Rural women with disabilities and experiences of violence describe interactions

with the healthcare system. *Qualitative health research*, 32(4), 656-669. <https://doi.org/10.1177/10497323211059142>

Ak, E. Y. (2021). *Ortopedik engelli kadınlarda sağlık inanç modeline temellenen hemşirelik destek programının üreme sağlığı davranışlarına etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Akdeniz, G. (2023). *Fiziksel ve duyuşsal engelli kadınların doğum deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Aksel, C. (2017). *Engelli kadınların beden imajı algıları ve yaşam deneyimlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Aksöz, E. O., & Yücel, E. (2020). Engelli turizmi alanındaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 388-404. <https://www.tutad.org/index.php/tutad/article/view/182>

Alaca, H. (2021). *Engelli kadınların çalışma hayatı*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.

Alçayır, M. (2024). *2000'ler Türk sinemasında engelli kadınların alımlanması: Temsil, öznellik, kapsayıcılık*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Alhusen, J. L., Bloom, T., Laughon, K., Behan, L., & Hughes, R. B. (2021). Perceptions of barriers to effective family planning services among women with disabilities. *Disability and health journal*, 14(3), 101055. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2020.101055>

Al-Saaidi, S. K. Z. (2022). Disabled Iraqi women between rights and marginalization: a critical discourse analysis. *Journal of Positive*

School Psychology, 6(8), 5570-5586. <https://mail.journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/10821/6982>

Alsharif, A. H., Salleh, N. M. D., & Baharun, R. (2020). Bibliometric analysis. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 98(15), 2948-2962. <https://www.jatit.org/volumes/Vol98No15/6Vol98No15.pdf>

Altınova, A. (2023). *Engelli kadınların annelik deneyimlerinin toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Altuntaş, S. (2022). *İşitme engelli annelerin çocuklarının bakımına yönelik deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Andrews, E. E., Powell, R. M., & Ayers, K. B. (2021). Experiences of breastfeeding among disabled women. *Women's Health Issues*, 31(1), 82-89.

<https://doi.org/10.1016/j.whi.2020.09.001>

Anyango, C., Goicolea, I., & Namatovu, F. (2023). Women with disabilities' experiences of intimate partner violence: a qualitative study from Sweden. *BMC women's health*, 23(1), 381. <https://doi.org/10.1186/s12905-023-02524-8>

Arslan, A. T. (2019). *Engelli kadınların kariyer gelişimini etkileyen faktörlerin ve kariyer*

hedeflerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Atasoy, T. (2016). *15-20 yaş arası bay-bayan zihinsel engelli sporculara, açık ve kapalı alanlarda uygulanan hareket eğitimi çalışmalarının sonuçlarının karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, R. (2013). *Engelli kadınların aile planlamasına ilişkin tutumlarının belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.

Aytekin, S. (2016). *15-49 yaş arası fiziksel engelli kadınların doğurganlık özelliklerinin belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Bal, G. (2021). *Toplumsal cinsiyet perspektifi açısından ortopedik engelli kadınlara yönelik ayrımcılığın incelenmesi: Zonguldak ili örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.

Bayındır, Z. (2023). *Engelli kadın sporcuların toplumsal hayata katılımları üzerine bir değerlendirme: İstanbul örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Bayındırlı, G. (2022). *Hafif zihinsel engelli kadın bireylere uygulanan 8 haftalık hemsball antrenmanlarının uyku, kalp atım hızı ve oksijen satürasyonu seviyesi üzerine etkileri.* Yüksek

Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

Bayrak, N. Ç. (2019). *EBE ve hemşirelerin engelli kadınların gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemlerine yönelik düşünce ve deneyimleri.* Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Beckwith, D., & Drake, G. (2024). Exploring women's experiences of sexuality education, sexual expression and violence: inclusive research with disabled women. *Disability & Society*, 39(2), 422-434. <https://doi.org/10.1080/09687599.2022.2071677>

Buğan, M. G. (1999). *Yetişkin zihin engelli kadınların günlük yaşam becerilerini gerçekleştirme durumlarının belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Can, M. (2021). *Görme engelli annelerin emzirme deneyimleri: Nitel bir araştırma.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Chowdhury, D., Lund, E. M., Carey, C. D., & Li, Q. (2022). Intersection of discriminations: Experiences of women with disabilities with advanced degrees in professional sector in the United States. *Rehabilitation Psychology*, 67(1), 28. <https://doi.org/10.1037/rep0000419>

Çayırmez, D. (2023). *İşitme engelli kadınların pelvik taban kas egzersizi özetkilik algılarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Çelik, S. (2019). *Sesli betimleme ile hazırlanan eğitim videosunun görme engelli kadınların kendi kendine meme muayenesi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Çelik, Ş. N. (2021). *İşitme engeli olan kadınların sosyal uyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Çerkez, Z. (2024). *Kur'an Kursu eğitimi alan işitme engelli kadınlarda drama yönteminin öğretim programı kazanımlarına ve öz-yeterlilik inançlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Çetin, İ. (2021). *Engelli kadınların toplumsal cinsiyet algısı, yaşam doyumu ve benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Çilkaya, B., & Eraslan, E. (2023). Dezavantajlı Grupların Bilimsel Üretimdeki Yeri: Bibliyometrik Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 41-52.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akmyosb/issue/78215/1298442>

Damcı, M. (2023). *Engelli kadınların sosyo-kültürel sorunlarının incelenmesi: Giresun ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Giresun.

Demir, S. A. (2022). Fiziksel engelli kadınlarda genital hijyen davranışlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Demir, Y. E., & Gedik, M. (2022). Engelli kavramı ile ilgili akademik yayınların VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), 12-25. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpd/issue/70403/1105427>

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of business research*, 133, 285-296.

<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>

Duran, H., Gürsoy, İ. N., & Kumcağız, H. (2022). Evli Kadınlardan Göz Ardı Edinilen Çocuk Yaşta Evliliklere İlişkin Perspektifler: Nitel Bir Çalışma. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, (25), 31-48. <https://doi.org/10.26650/iukad.2022.1140061>

Dündar, T. (2017). Görme engelli kadınlarda menstrual hijyen yönetimi. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Dündar, T. (2022). *Görme engelli kadınlarda menstrual kap kullanımı: Yarı deneysel bir çalışma*. Doktora Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Edis, E. K., & Keten, M. (2024). Investigation of the Attitudes of Healthcare Professionals towards Disabled Women in Terms of Gender Perceptions. *Turkish Journal of Health Science and Life*, 7(2), 46-53. <https://doi.org/10.56150/tjhs1.1266677>

Ekrem, E. C., Bozkurt, Ö. D., & Daşkan, Z. (2023). Engelli Kadın Olarak Anne Olmak. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 238-246. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.991142>

Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105, 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>

Erbay, E. (2021). *Görme engelli annelerin çocuk bakımı ile ilgili deneyimleri ve hemşirelerden beklentileri: Niteliksel bir çalışma*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Ertaş, M. C. (2023). *Hemşire ve ebelerin engelli kadınların üreme sağlığına ilişkin bilgi ve*

görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Esmeray, N. (2020). *İşitme engelli kadınlara verilen eğitimin pap smear testi yaptırma davranışlarına etkisi*. Doktora Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Ghosh, S., Chakraborty, L., & Basu, K. (2022). Intersectional discrimination against women and girls with disabilities in educational opportunities in India. *World Development Perspectives*, 26, 100412. <https://doi.org/10.1016/j.wdp.2022.100412>

Goulden, A., Baird, S. L., Romme, K., Pacheco, L., Norris, S. E., Norris, D., ... & Pittman, J. (2023). Experiences of gender-based violence among disabled women: A qualitative systematic review and meta-synthesis protocol. *International Journal of Qualitative Methods*, 22, 16094069231183763. <https://doi.org/10.1177/16094069231183763>

Gök, A. (2024). *Engelli kadınların doğum öncesi (prenatal) bakım alma durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi, Düzce.

Gül, S. (2020). *Ortopedik engelli kadınlara verilen web tabanlı genital hijyen eğitiminin öz bakım gücü ve genital hijyen davranışlarına etkisi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Gürler, S. (2016). *İnsan hakları bağlamında engelli kadınların Uluslararası Hukukta korunması ve Türkiye örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Haydaroğlu, C. (2022). İktisat alanında göç konusunda yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 349-369. <https://doi.org/10.30692/sisad.1093130>

Haykır, V. (2020). *Engelli kadınların çalışma hayatına katılımı önündeki sorunlar: Türkiye örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

Heideveld-Gerritsen, M., van Vulpen, M., Hollander, M., Maatman, S. O., Ockhuijsen, H., & van den Hoogen, A. (2021). Maternity care experiences of women with physical disabilities: A systematic review. *Midwifery*, 96, 102938. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2021.102938>

Hodaei, B. K. (2021). *Fiziksel engelli kadınların gebelik, doğum ve doğum sonu deneyimleri: Kalitatif bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Hou, L. X., Liu, R., Liu, H. C., & Jiang, S. (2021). Two decades on human reliability analysis: a bibliometric analysis and literature review. *Annals of Nuclear Energy*, 151, 107969. <https://doi.org/10.1016/j.anucene.2020.107969>

Kamanlıoğlu, M. (2007). *Feminist perspektifte özürlü kadına bakışın sosyolojik*

değerlendirmesi üzerine kuramsal bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karaaslan, L. (2023). *Evli engelli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yaşam deneyimlerinin ekolojik yaklaşıma göre incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Karabulut, A. (2017). *Ataerkil ideolojinin toplumsal cinsiyet çerçevesinde ortopedik engelli kadın ve erkeklerin deneyimlerine yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karadağ, Z. (2018). *Kırsal alanda yaşayan engelli kadınların toplumsal hayata katılımında toplumsal cinsiyete bağlı etkiler - Muş ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Karataş, Z. (2020). Sosyal hizmet ve ilahiyat lisans programı öğrencilerinin engelli bireylere ilişkin tutumları. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (15), 65-79. <https://doi.org/10.46218/tshd.710073>

Keser, D. (2023). *Feminist sosyal hizmet perspektifinden fiziksel engelli kadınların annelik deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kılıç, M. (2019). *Şanlıurfa'da engelli kadınların sosyal destek ve engel algılarının meme kanseri*

erken tanı davranışlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Kızılcık, H. Ş. (2022). Engelli Bireylerle İlgili Türkiye’de Tamamlanmış Eğitim ve Öğretim Konulu Lisansüstü Tezlere Bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(3), 973-995. <https://doi.org/10.37217/tebd.1135906>

Kim, E. J., Skinner, T., & Parish, S. L. (2020). A study on intersectional discrimination in employment against disabled women in the UK. *Disability & Society*, 35(5), 715-737. <https://doi.org/10.1080/09687599.2019.1702506>

Koçak, M. (2019). *İşaret dili ile hazırlanan eğitim videosunun işitme engelli kadınların kendi kendine meme muayenesi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Korkmaz, C. (2019). *İşitme engelli kadın sedanterlerde nintendo wii balance board, kangoo jumps ve bosu topu antrenmanlarının çeviklik ve denge üzerine etkisi*. Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.

Kuper, H., Andiwijaya, F. R., Rotenberg, S., & Yip, J. L. (2024). Principles for Service Delivery: Best Practices for Cervical Screening for Women with Disabilities. *International Journal of Women's Health*, 679-692. <https://doi.org/10.2147/IJWH.S428144>

Kutlu, N. (2012). *Ortopedik engelli çalışan kadın giyimi üzerine yeni tasarım ve ürün geliştirme odaklı bir araştırma*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Ledingham, E., Wright, G. W., & Mitra, M. (2022). Sexual violence against women with disabilities: experiences with force and lifetime risk. *American journal of preventive medicine*, 62(6), 895-902. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2021.12.015>

Lin, Z., & Yang, L. (2023). The performative body of disabled women: Toward the politics of visibility in China. *European Journal of Cultural Studies*, 26(5), 642-660. <https://doi.org/10.1177/13675494221114475>

Matyar, F. (2024). *Gebelik deneyimi olmayan fiziksel engelli kadınların gebelik algısı*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Mülayim, A., & Azsöz, G. P. (2020). Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin sosyal hayata katılımında en büyük engel; yapıli çevrede yaşanan problemler ve çözüm önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 357-382. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.821013>

Nasıbov, D. (2018). *Çalışma yaşamında engelli kadın olmak: Alanya örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Alanya.

Ören, E. D. T. (2019). Evli olan fiziksel engelli kadınların cinsellik ve cinsel sağlık konusundaki yaşam deneyimleri: Bir gömülü kuram çalışması. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.

Ören, E. D. T., & Ertem, G. (2022). *Fiziksel Engelli Anneler Arasında Emzirmeyi Destekleyen ve Bariyer Oluşturan Faktörler. Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 669-686. <https://doi.org/10.33417/tsh.955925>

Özdemir, D. K. (2010). *Ortopedik engelli kadınların sorun ve beklentileri: Tuzla ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Hacettepe.

Özdemir, P. (2019). *Görme engelli kadınların genital hijyen davranışlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

Özdemir, P. G. (2023). *Üniversitelerin hazırlık sınıflarında kullanılan İngilizce ders kitaplarında toplumsal cinsiyet temsilleri: Karşılaştırmalı bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Özkoç, Ö., & Çağlayan, P. (2023). The Trajectory of International Relations Dissertations in Turkish Academia Between 2000 and 2020. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 12(1), 107-128. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.1218033>

Shakir, R., Saad, M., & Umer, N. (2024). Exploring the Intersectionality of Disability and

Gender: Unraveling Disparities in Economic Opportunities. *Journal Of Law, Social And Management Sciences*, 3(1), 161-168. <https://jlsms.org/index.php/jlsms/article/view/82/91>

Starosta, A. J., Mata-Greve, F., Humbert, A., Zheng, Z., Prado, M. G., Au, M. A., ... & Hoffman, J. M. (2023). Intersectionality of systemic disadvantage on mortality and care following TBI. *The Journal of head trauma rehabilitation*, 38(2), 137-146. <https://doi.org/10.1097/HTR.0000000000000830>

Suna, B. A. (2023). *Görme engelli kadınların anne olmak ile ilgili algıları: Bir metafor analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul.

Şakar, Ö. (2024). *Çalışma hayatına katılan engelli kadınların sosyal sağlık durumları: Yalova örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi, Yalova.

Taner, A. (2019). *Görme engelli kadınlara yönelik verilen planlı üreme sağlığı eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.

Tewari, D. (2021). Tales of a disabled woman working at ableist, sexist workplaces. *Jindal Global Law Review*, 12(2), 417-431. <https://doi.org/10.1007/s41020-021-00151-8>

Toker, A. (2019). *Multiple sklerozlu kadınlarda özürlülük ve cinsel fonksiyon durumunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Topal, S. (2021). *Fiziksel engelli annelerin çocuklarının bakımı ile ilgili deneyimleri ve hemşirelerden beklentileri*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Tören, Z. (2013). *Kamuda çalışan engelli kadınların problemleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Uslu, A. (2016). *10-20 yaş arası eğitilebilir ve öğretilebilir durumdaki bedensel engelli bayan ve erkek sporcuların açık ve kapalı alan etkinliklerinde yürütülen spor eğitiminin motor becerileri üzerine etkilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Varshney, D. (2022). "Why don't you hear US?": interview narratives of disabled working women in private small business firms in India. *Journal of International Women's Studies*, 23(1), 156-175. <https://vc.bridgew.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2720&context=jiws>

Wilde, A. (2022). The representation of disabled women and recent disabled women-led media. *Disability & Society*, 37(3), 522-527. <https://doi.org/10.1080/09687599.2021.201529>

Wołowicz, A., Kocejko, M., & Ferenc, K. (2022). Women with disabilities and access to gynaecological services in Poland. *Disability & Society*, 37(3), 386-405. <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1833310>

World Health Organization. (2007). International Classification of Functioning, Disability, and Health: Children & Youth Version: ICF-CY. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43737/?jsessionid=5A6DF453A30F91C8F00B3AF0EBE732A3?sequence=1>

Yanardağ, M. (2001). *Zihinsel özürlü ve sağlıklı kadınlarda fiziksel uygunluk düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yanmaz, F. H., Bozkurt, M. A., & Cesur, B. (2022). An overlooked point in midwifery practices: A traditional review on prenatal period and care in physically disabled women. *Anatolian Journal of Health Research*, 3(3), 154-156. <https://doi.org/10.29228/anatoljhr.64878>

Yazıcıoğlu, E. H. Y. (2023). *Engelli kadınların şiddete maruz kalma deneyimlerinin toplumsal cinsiyet perspektifiyle değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi, Yalova.

Yıldız, F. (2017). *Sosyal dışlanmanın engelli kadın istihdamı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Yiğit, L. Y. (2023). *Görme engelli kadınlarda sportif rekreasyon etkinliklere katılımın yaşam kalitelerine yansımalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi, Batman.